

в цей орган, в першу чергу, науковців, експертів, громадських діячів, які спеціалізуються у сфері державних закупівель тощо.

Створення громадського консультативно-дорадчого органу при Міністерстві економічного розвитку та торгівлі України, в формі громадської експертної ради, дозволить посилити громадський контроль (нагляд) у сфері державних закупівель під час прийняття рішень, в тому числі щодо розробки законодавчих змін, а також сприятиме усвідомленню громадянами можливості впливу на реалізацію державної політики в відповідній галузі.

Подальші дослідження можуть спрямовані на пошук дієвих механізмів удосконалення громадського контролю у сфері державних закупівель та подальшої розробки змін та доповнень до галузевого законодавства.

Література:

1. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 01 червня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. № 33. – Ст.1140.
2. Сошников А. О. Державні закупівлі через призму Закону України «Про доступ до публічної інформації» / А. О. Сошников // Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації Української держави: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 березня 2012 р. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – С. 277-279.
3. Харченко Г. А. Наближення української системи державних закупівель до європейських стандартів / Г. А. Харченко // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 1 (18). – С.141-142.

Водянніков О. Ю.

здобувач,

Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України

ОСНОВНА ДИЛЕМА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОТ: МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО МІЖ ТОРГОВЕЛЬНОЮ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЄЮ ТА РЕГУЛЯТОРНОЮ АВТОНОМІЄЮ

Процеси глобалізації, подальшої економічної інтеграції національних економік в світовий економічний порядок порушують не тільки питання опосередкованого обмеження національного суверенітету членів СОТ, але й ставлять більш глибоке питання легітимності врегулювання міжнародних економічних відносин через систему СОТ, особливо в світлі все більш широкій практи-

ки органу врегулювання суперечок (ДСБ) СОТ щодо обмеження спектру урядових заходів з регулювання ринків товарів і послуг на національному рівні. Адже питання правомірності того чи іншого заходу вирішується не в стінах національного парламенту чи підзвітному уряду в рамках демократичного процесу, а «знеособленими міжнародними бюрократами в Женеві» [1, 1].

Головна ідея, закладена в ГАТТ і відтворена в СОТ – «ефективна рівність можливостей» [2, para. 5.11] у міжнародній торгівлі – має додатковим наслідком прискіпливий контроль за регуляторними заходами національних урядів членів СОТ. Як відмітила Апеляційна Палата у справі *Japan – Taxes on Alcoholic Beverages*: «Загальною та основоположною метою Статті III є уникнення протекціонізму при застосуванні внутрішніх податків та регуляторних заходів» [3, 16]. Заборона протекціонізму, закладена в основі цього положення, вимагає від держав-членів СОТ забезпечити рівність умов конкуренції для імпорту і товарів національного виробництва відразу ж після митного очищення та унеможливлення непрямого захисту національного виробництва [3, 16; 4, para. 11]. Тому, як проголосила Апеляційна палата у названій справі, «Члени СОТ є вільними переслідувати власні національні цілі через внутрішнє оподаткування чи регулювання в тій мірі, в якій вони, діючи таким чином, не порушують Статтю III чи будь-яке з інших зобов'язань, прийнятих за Угодою про СОТ» [3, 16].

Однак ідеологія, закладена в основу СОТ – водночас ліберальна і кейнсіанська, спрямована на досягнення двох взаємопов'язаних з точки зору таких підходів цілей: розширення світової торгівлі та повна зайнятість [5, 11] – залишає досить невеликий простір для маневру національним урядом у провадженні внутрішньої економічної політики. За таким підходом ефективність забезпечується необмеженим конкуруванням між економічними акторами, що визначає необхідність усунення бар'єрів у торгівлі і відкритість економіки для світових ринків шляхом скасування протекціоністських заходів та мінімізації втручання держави в економічні процеси [докл. див.: 6, 280-282]. Це призвело до актуалізації основоположної дилеми багатосторонньої системи вільної торгівлі та посилення напруги між системою СОТ та регуляторною автономією членів СОТ протягом останніх років [1, 5].

Основоположною дилемою, що стоїть перед ДСБ та членами СОТ щодо імплементації основоположної ідеї багатосторонньої

системи вільної торгівлі – «усунення дискримінаційного режиму в міжнародній торгівлі» (абзац третій Преамбули Угоди про СОТ) – є проблема віднайдення належного балансу між принципами системи СОТ та регуляторною автономією її членів. Іншими словами головна дилема сучасної системи СОТ полягає у забезпеченні лібералізації торговельної політики членів СОТ без інтеграції ринків. Адже поступове усунення тарифних бар'єрів та квот у торгівлі все сильніше актуалізує нетарифні заходи регуляторного характеру, що становлять опосередковані перешкоди лібералізації міжнародної торгівлі.

Якщо звернутися до історії до 1994 року, система ГАТТ почала зазнавати ерозії в наслідок широкого використання винятків, передбачених угодою та розвитком секторальних угод. До того ж різноплановість торговельних режимів дало поштовх поширенню фрі-райдерства, адже ГАТТ була заснована на ідеї безумовного режиму найбільшого сприяння. Розвиток системи додаткових та секторальних угод дозволив багатьом державам дотримуватись вибіркової при прийнятті зобов'язань з урахуванням власних інтересів і при цьому користуватися всіма привілеями багатосторонньої лібералізації міжнародної торгівлі, що провадилася іншими державами. Це звичайно руйнувало саму основу системи ГАТТ – забезпечення рівних умов торгівлі для всіх держав-учасниць. Саме такі кризові явища і викликали необхідність докорінної зміни системи ГАТТ, що і було втілено під час Уругвайського раунду у створенні Світової організації торгівлі.

Як влучно висловився М. Калер, «Процес усунення бар'єрів у торгівлі, що тривав десятиліттями, нагадує осушення озера, що відкриває зору гірські вершини, що до того були сховані під водою, або (більш песимістично) очищення цибулі, що відкриває нові шари бар'єрів» [7, 299].

Сучасні тенденції правового регулювання міжнародної торгівлі в рамках СОТ полягають у посиленні та актуалізації вимог щодо доступу до національних ринків членів СОТ, що означає необхідність зменшення чи повного усунення перешкод у такому доступі, які є наслідками неоднаковості внутрішнього регулювання. Таким чином перед ДСБ стоїть задача забезпечити реалізацію цілей СОТ, але в рамках торговельної лібералізації без інтеграції ринків членів СОТ. Адже, як влучно зауважив Петрос Мавроїдіс, «Право СОТ стосується недискримінації, а не дерегуляції!» [цит. за: 1, 7].

Література:

1. Verhoosel G. National Treatment and WTO Dispute Settlement. Adjudicating the Boundaries of Regulatory Autonomy / Gaetan Verhoosel. – Oxford, Portland: Hart Publishing, 2002. – 124 p.
2. GATT Panel Report, United States Section 337 of the Tariff Act of 1930, L/6439, adopted 7 November 1989. [Electronic resource] – Regime of access: http://wto.org/english/tratop_e/dispu_e/87tar337.pdf.
3. Appellate Body Report, Japan – Taxes on Alcoholic Beverages, WT/DS8/AB/R, WT/DS10/AB/R, WT/DS11/AB/R, adopted 1 November 1996. [Electronic resource] – Regime of access: [http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/japan-alcohol\(ab\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/japan-alcohol(ab).pdf).
4. GATT Panel Report, Italian Discrimination Against Imported Agricultural Machinery, L/833, adopted 23 October 1958. [Electronic resource] – Regime of access: http://wto.org/english/tratop_e/dispu_e/58agrmch.pdf.
5. Жуано Д. Світова організація торгівлі / Даніель Жуано; пер. з франц. М. Марченко. – Київ: «К.І. С.», 2006. – 120 с.
6. Hayami Y. Development Economics: From the Poverty to the Wealth of Nations / Yujiro Hayami, Yoshihisa Godo. – [3rd edn.] – Oxford: Oxford University Press, 2005. – 430 [xviii] p.
7. Kahler M. Trade and Domestic Differences / Miles Kahler // National Diversity and Global Capitalism / ed. by Susanne Berger and Ronald Dore. – Ithaca and London: Cornell University Press, 1996. – P. 298 – 332. – (Cornell Studies in Political Economy).
8. Карро Д., Жюйяр П. Международное экономическое право: Учебник / Доминик Карро, Патрик Жюйяр; пер. с франц. В. П. Серебренникова, В. М. Шумилова. – Москва: Международные отношения, 2001. – 608, [xxiii] с.

Поповський Д. П.
адвокат

КОМПЛЕКС ПОГОДЖЕНИХ НА БАГАТОСТОРОННІЙ ОСНОВІ СПРАВЕДЛИВИХ ПРИНЦИПІВ ТА ПРАВИЛ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗА ОБМЕЖУВАЛЬНОЮ ДІЛОВОЮ ПРАКТИКОЮ ЯК ДЖЕРЕЛО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Суттєва увага в міжнародних документах, прийнятих на універсальному рівні, приділяється соціально-економічним аспектам діяльності ТНК.

В 1980 р. на скликаній під егідою ЮНКТАД Конференції ООН з обмежувальної ділової практики був прийнятий Комплекс